

Perhekumppanuus ja perheen kiinteys

Valtiot. tri KALEVI HEINILÄ
Helsingin yliopiston sosiologian laitos

1. Perheen rakennemuutos

Länsimaisen yhteiskunnan teollistuminen ja kaupunkimaistuminen ovat aikaansaaneet monia sopeutumisongelmia, joista urbaanisen perheen ongelma on keskeisimpiä. Yhteiskunnan kehityksestä kiinnostuneet väestö- ja yhteiskuntapoliitikot seuraavat huolestuneina nykyperheen pysyvyyttä ilmaisevien osoittimien lukemia, jotka yleensä, lukuunottamatta eräitä satunnaistekijöiden aikaansaamia poikkeavuuksia, osoittavat perheen kiinteiden heikkenemistä. Tämä suunta esiintyy melko selvänä esimerkiksi rikkoutuneiden avioliittojen lukumäärän kehityksessä. Avioeroja oli 1 000 henkilöä kohti Suomessa vuosina 1931—35 0.36 ja 20 vuotta myöhemmin eli vuosina 1951—55 0.85. Kaupunkiavioerojen suhdeluvuissa näkyy trendi vielä selvempänä: vv. 1931—35 suhdeluku oli 1.01 (vain kaupungit huomioonotettu) ja vv. 1951—55 1.75 (kaupungit ynnä kauppalat). Avioerojen yleistyminen maassamme on seurauksena siis pääasiassa urbaanisen perheen hajaantumisesta (ks. *Allardt*, 1953, 41).

Kehityshistoriaa tutkineet ovat osoittaneet, että perheen tehtäväalue on yhteiskuntakehityksen mukana suuresti supistunut. Agraarisen yhteiskunnan perhe oli sekä taloudellisen että henkisen toimeentulon ja sosiaalisen huollon suhteen jokseenkin omavarainen. Perhe antoi leivän, se huolehti sairaistaan ja muista huollon tarpeessa olevista jäsenistään; se antoi lapsille sen kasvatuksen ja koulutuksen, mikä oli tarpeen elämäntapaileella. Perhe oli ajanvietteiden ja muiden vapaa-ajan rientojen keskuksena. Myös uskonnollinen harrastus keskittyi useimmiten kodin piiriin. Perhe huolehti siis pääasiassa yksin jäsentensä hengen kuin myös ruumiin kaikinpuolisista tarpeista. Tämä lähes täydellinen omavaraisuus oli samalla takeena perheen vakaisuudesta ja koossapysymisestä. Vakaisuutta olivat omiaan lujittamaan vielä vankat, avioliiton rikkomattomuutta ja pyhyttä tähdentävät vanhat kristilliset perinteet, joiden noudattamista naapurit, suku ja ystävät tarkoin valvoivat.

Tiedämme, että perheen tehtävät kaupungistuneessa yhteiskunnassa ovat suuresti vähentyneet. Se tyydyttää nykyisin harvalukuisempia tarpeita kuin aikaisemmin. Suuresti kohonnut vaatimustaso elämän monilla aloilla on johtanut uuteen tehtävienjakoon ja yhteiskunnan uudelleen

organisoitumiseen. Kehitys on synnyttänyt tehtäviinsä erikoistuneet työorganisaatiot, kasvatusta ja koulutusinstituutit, vapaa-ajan pyrintöjä edustavat järjestöt ja huvielämän kaupalliset yritykset mutta myös sosiaalihuollon eri laitokset. «Ravintolat tarjoavat ruokaa, näyttämöt, elokuvat ja radio huvia ja juoruja; on pesuloita ja kemiallisia pesuloita ja liikkeitä, joissa parsitaan sukkiä ja säilytetään talvivaatteita, pestään hiuksia, hoidetaan kynsiä ja kiilloitetaan jalkineita» (Mead, 324). Monet sellaiset tehtävät, joista aikaisemmin perhe yksin huolehti, ovat siirtyneet perheen ulkopuolisille erikoistuneille laitoksille. Tässä mielessä pitää paikkansa, että perheen merkitys on kehityksen johdosta tuntuvasti vähentynyt.

Perheen tehtäväalueen supistaminen on heikentänyt perhettä. Tässä pätee silloin pienryhmätutkimuksen hypoteesi: *mitä useampia yksilön tarpeista tyydytetään sosiaalisessa järjestelmässä, sitä kiinteämpi on järjestelmä* (Karlsson, 1951, 26). Kehityksen mukana ovat sitäpaitsi lakeihin, asetuksiin ja kristillisiin perinteisiin perustuvat, avioliiton pysyvyyttä tukevat normit väljentyneet ja samalla väljähtyneet. Ne eivät enää velvoita avioliiton rikkomattomuuteen samalla voimalla kuin aikaisemmin (vrt. Karlsson, 1959, 79—81). Vanha omavarainen, tehtäviltään monitahoinen, institutionaalinen perhetyyppi on yleisesti muuttumassa 'vierasvaraiseksi', tehtäviltään erikoistuneeksi, mutta kumppanuutta tähdentäväksi perhetyyppiksi, joka on osoittautunut horjuvammaksi ja lyhytikäisemmäksi kuin edeltäjänsä (ks. Burgess-Locke, 26—28).

2. Perhekiinteyden häiriötekijöitä

Tehtäväalueen supistumisen ja muiden kehityshistoriallisten tekijöiden avulla ei kuitenkaan voida selittää sitä, miksi toiset nykyperheet ovat kiinteämpiä ja stabiilimpia kuin toiset. Nykyperheen kiinteyden vaihtelua tutkineet sosiologit viittaavat usein aviollisen sopeutumisen ja tyytyväisyyden merkitykseen. Aviollista sopeutumista on perusteellisesti selvittänyt mm. ruotsalainen Georg Karlsson. Hän kytkee aviollisen sopeutumisen tyytyväisyyteen väittäen, että *tyytyväisyyden aste määrää perheen ja myös muiden ryhmien kiinteyden*. Ryhmän jäsenet ovat motivoituneet jatkamaan yhdessäoloa vain, jos ryhmän antama tyytyväisyys on riittävä kunkin jäsenen kohdalla (Karlsson, 1951, 26). Karlsson erittelee lähemmin tyytyväisyyden osa-alueita erottaen toisistaan emotionaalisen, sukupuolisen, taloudellisen, lasten kasvatukseen, statuksen saamiseen ja vapaa-ajan käyttöön perustuvan tyytyväisyyden alueet (Karlsson, 1951, 23). Missä määrin avioliitto antaa puolisoille tyydytystä eri alueilla, siihen perustuu avioliiton pysyvyys entistä enemmän, koska ulkonaiset, institutionaaliset tukitekiäjät ovat voimassaan heikentyneet (vrt. Karlsson, 1951, 23). Jos väittämä pitää paikkansa, silloin olisi tärkeätä selvittää tyytyväisyyden

eri osa-alueilla, missä olosuhteissa ja miten voidaan saavuttaa 'riittävä' tyytyväisyys. Käytännössä tähän jo pyritäänkin aviopuolison valintaa, avio- ja perhe-elämää sekä sukupuoli- ja lasten kasvatusta koskevalla neuvonta- ja valistustyöllä.

Yhteiskunnan järjestyksen kannalta tärkeät tehtävät ja tarpeet institutionaalistuvat eli vakiintuvat säädösten, normien ja tapojen muodossa. Avioliitto ja perhe huolehtivat tärkeistä tehtävistä. Ne ovat yhteiskunnan keskeisiä sosiaalisia instituutioita, joiden tila vaikuttaa koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Perheinstituutiossa jäsenten velvollisuudet ja oikeudet ovat täsmennetyt. Aviopuolisoilta vaaditaan tai odotetaan tietynlaista, yleisesti hyväksyttyä käyttäytymistä. Sanotunlaiset rooliodotukset eivät tietenkään ole vain Maijan ja Matin päähänpistoja, vaan ne ovat tarkoituksenmukaisuuden ja vuosisataisten perinteiden sanelemia sääntöjä, joiden tarkoitus on tukea järjestystä ja pysyvyyttä. Perhesosiologina tunnettu William Goode sanookin, että

aviomiehen ja aviovaimon rooleihin sisältyy implisiittisesti myös yhteiskunnan eri intressiryhmien vaateet. Avioliitto ei ole missään yhteiskunnassa puhtaasti aviopuolisoiden sopimus. Kuitenkin tämä 'kolmas intressiryhmä' voi vaihdella eri kulttuureissa: milloin se on suku, milloin yhteiskunta jne. (Goode, 1956, 206).

Aviollisen tyytyväisyyden ja perheen kiinteyden kannalta on tärkeää, että aviopuolisot tuntevat nämä rooliodotukset, tietävät, mitä heiltä aviomiehen ja aviovaimon asemassa odotetaan ja että he käyttäytyvät näiden odotusten mukaisesti. Aviollinen sopeutuminen on suuressa määrin puolisoitten eri roolien yhteensovittamisen prosessi (vrt. Karlsson, 1951, 31). Tämä näkyy selvästi niiden ongelmien luonteesta, jotka usein avioliiton alkuvuosina koettelevat sen pysyvyyttä. Näiden sopeutumisvuosien vaikeudet heijastuvat mm. miesten vapaa-ajan käytössä. Niinpä erään tutkimuksen mukaan nuorten aviomiesten vapaa-ajan käyttö muistuttaa suuresti poikamiesten vapaavalintaista, huoletonta vapaa-ajan käyttöä, vaikka he jo tuntisivatkin aviomiehen rooliin kuuluvat vapaa-ajan käytön vaatimukset. Siirtyminen aviomiehen rajoitetumpaan vapaa-ajan rooliin voi olla vaikeaa, ja sopeutuminen saattaa kestää vuosia (Heinilä, 63—64).

Avioliiton roolivaatimusten ja käyttäytymisen yhteensovittamisen vaikeus ja etenkin eri roolien aikaansaamat ristikkäispaineet voivat aikaansaada jännityksiä ja horjuttaa avioliiton pysyvyyttä. Sosiologisesti keskeisiä tutkimuskohteita ovat juuri tällaiset jännityspisteet, joissa arvot, normit ja roolivaatimukset joutuvat ristiriitaan keskenään eli ne «tilanteet, joissa meillä on moraalinen valintamahdollisuus hyvän isän, hyvän aviopuolison, hyvän työntekijän tai lojaalin kansalaisen roolien välillä», kuten Goode sanoo (6).

Näitä jännityspisteitä esiintyy usein juuri vapaa-ajan käytön alueella. Sten Hultgren ja Ingmar Stoltz ovat avio-onnea selvittävässä tutkimukses-

saan pyrkineet paikallistamaan perheyhteyttä vaarantavat uhkatekijät ja määrittämään niiden yleisyyteen perustuvan vaara-asteen. Vaarallisimmaksi uhkatekijäksi osoittautui aviomiehen vapaa-ajan käyttö. Seuraavat järjestyksessä olivat uskottomuus, alkoholin väärinkäyttö ja perheen laiminlyönti työn vuoksi (*Hultgren—Stoltz*, 12—13).

3. Vapaa-ajan käyttö perheen kiinteyden häiriötekijänä

Gooden käsityksen mukaan moraaliset ja eettiset normit kieltävät avioliitossa sellaisen käyttäytymisen, mikä voi aiheuttaa ristiriitaa ja jännitystä. Jo avioliiton hyväksyminen ja solmiminen merkitsee sitä, että samalla hyväksytään joukko yhteisiä arvoja, mitkä ennalta ehkäisevästi torjuvat ristiriitoja. Tällaisista avioliiton pysyvyyttä edistävästä arvoista Goode mainitsee esimerkin: Vaimoni ja minä olemme sosiaalistuneet uskomaan ja hyväksymään, että meidän on avioliitossa elettävä yhdessä (8).

Pyrittäessä selvittämään, minkälainen vapaa-ajan käyttö on avioliiton ja perheen normien mukaista, on lähtökohdaksi otettava luonnollisesti näiden normien selvittäminen. Tässä avautuu laaja tutkimustehtävä. Sosiaaliset normit määrittelevät, mikä käyttäytyminen on kiellettyä, mikä taas sallittua tietystä roolissa. Sallituista käyttäytymismuodoista toiset ovat suositeltavia, toiset valinnanvaraisia ja eräät taas ehdottomia. Sosiaaliset pakotteet, jotka osaltaan aikaansaavat käyttäytymisen mukautumisen normeihin, vaihtelevat vastaavasti velvoittavuudessaan ja voimassaan (vrt. *Goode*, 203).

Tutkimuksissa todettu tärkeä vapaa-ajan käytön hyväksyttävyyden peruste sisältyy Gooden äskeiseen esimerkkiin, jossa hän tähdensi avioliiton yhteyden merkitystä. Pitänee melko yleisesti paikkansa, että aviopuolisoihin roolivaatimukset puoltavat sellaista vapaa-ajan käyttöä, joka tapahtuu yhdessä perheen jäsenten kanssa. Ernest W. Burgess ja Paul Wallin ovat todenneet, että 61 % niistä kihlapareista, joiden kihlaus johti avioon, vietti vapaa-aikansa pääasiassa yhdessä, mutta purkautuneista 49 % (291). Vapaa-ajan käytön yhteisyyden puolesta puhuvat myös Karlssonin eräät tutkimustulokset. Aviolliseen tyytyväisyyteen hän totesi liittyvän mm. sen, että molemmat aviopuolisot pitivät lukemisesta, kun taas erimielisyys tässä liittyi tyytymättömyyteen. Tyytyväisyyteen kytkeytyi myös molempien piittaamaton tai kielteinen suhtautuminen vieraskutsuihin ja tyytymättömyyteen aviopuolisoihin erilainen suhtautuminen. Samanlainen suhtautuminen urheiluun kytkeytyi tyytyväisyyteen ja vastaavasti erilainen tyytymättömyyteen (*Karlsson*, 1951, 111—112).

Purnell Benson on Burgess—Wallinin follow-up-tutkimuksen aineistoa uudelleenanalysoimalla päätenyt seuraaviin tuloksiin. Sopeutuneille aviopareille on tunnusomaista molemminpuolinen ja yhteinen kiinnostus

kotiin, lapsiin, romanttiseen rakkauteen ja uskontoon. Heille on myös ominaista yhteinen kiinnostuksen puute huvittelunluontoisiin, kaupallisiin vapaa-ajan vietteisiin. Molempien aviopuolisoiden kiinnostus yhteiskunnalliseen ja järjestötoimintaan näyttää kytkeytyvän hieman yllättävästi — sopeutumattomuuteen. Yleisenä johtopäätöksenä tutkija esittää, että yksilökeskeiset ja huvittelunluontoiset vapaa-ajan pyrinnot ovat harmonisen ja onnellisen avioliiton vaarana (Benson, 1955, 108).

Aviollisen sopeutuvuuden (tai perheen kiinteyden) ja vapaa-ajan käytön välillä vallitseva riippuvuus ei ole kuitenkaan yksiselitteinen ja suoraviivainen. Esimerkiksi Goode tähdentää, ettei niinkään pelkkä vapaa-ajan käytön yhteisyys kuin laatu ja mieli (meaning) ovat ratkaisevia. Aviomiehen harrastukset voivat olla yhdistäviä, vaikka ne eivät olisikaan yhteisiä, jos mies harrastaa niitä esim. kotona. Traditionaalisella perheellä ei pari sukupolvea sitten ollut juuri nimeksikään yhteisiä harrastuksia. Yhteisosallistumisen alue oli suppea: vaimo ja mies toimivat erillään omissa askareissaan. Toiminnalle oli kuitenkin tunnusomaista *kotikeskeisyys* — ja tämä lujitti perheen kiinteyttä (Goode, 93).

Aviopuolisoitten roolivaatimukset suosivat kotipiirissä tapahtuvaa vapaa-ajan käyttöä. Tämä roolivaatimus tuli eräässä tutkimuksessa selvästi esille aviomiesten reaktioissa seuraaviin väittämiin:

1. vapaa-aika on pääasiassa käytettävä järjestö- ja yhdistystoimintaan tai muuhun yhteiskunnalliseen ja aatteelliseen toimintaan,
2. vapaa-aika on pääasiassa käytettävä kanssakäymiseen ja seurusteluun ystävien ja tovereitten kanssa,
3. vapaa-aika on pääasiassa vietettävä kodin ja perheen piirissä.

Tutkimuksen 21—35-vuotiaista aviomiehistä 56 % suosi kotikeskeistä vapaa-ajan käyttöä mutta poikamiehistä vain 21 % (Heinilä, 60—61).

Maaseutuelämän suurempi kotikeskeisyys on ilmeisesti perheen kiinteyttä ylläpitävä tekijä. Tämä ehkä heijastuu myös aviomiesten roolivaatimusten erilaisuutena maaseudulla ja kaupungissa. Goode antaa tästä viitteitä tutkiessaan avioerossa elävien äitien sopeutumista yhteiskuntaan. Näiltä naisilta tiedusteltiin mm. syytä avioeroon. Sellaisista maaseutuvaimoista, joiden mies oli syntyperäinen kaupunkilainen, 38 % valitti «kotielämän rakoilemista». Tässä tapauksessa siis vaimojen rooliodotukset viittasivat kotikeskeiseen perhe-elämään, joita odotuksia aviomiehen käyttäytyminen ei vastannut. Vastakkaisesti oli todettavissa harvempia valituksia tässä suhteessa niiden kaupunkivaimojen taholta, joiden mies oli maaseudulta. Vain 17 % naisista valitti. Näillä vaimoilla oli «matala odotustaso» ja miehillä taas maaseutuperinteinen, kotikeskeinen käyttäytyminen (126). Mielenkiintoisia ja tärkeitäkin tutkimustehtäviä tarjoutuisi runsaasti pyrittäessä selvittämään eri perheiden vapaa-ajan käytön kotikeskeisyyttä ja tässä suhteessa erilaisten perhetyyppien pysyvyyttä ja kiinteyttä (ks. Burgess—Wallin, 1953, 446).

4. Perhekumppanuus

Perheen kiinteyttä ja aviollista tyytyväisyyttä tutkittaessa voidaan käyttää hyväksi George Homansin väittämiä ryhmän kolmen peruselementin: toiminnan, vuorovaikutuksen ja sentimenttien, keskinäisistä suhteista. Analysoidessaan Tikopian luonnonheimon perhe-elämää Homans toteaa, että perheessä jäsenten väliset emotionaaliset siteet (sentimentit) eivät esiinny tyhjiössä, vaan ovat sellaisten toimintojen seuraamuksia, joihin jäsenet yhdessä osallistuvat. Yhteisen yrityksen, perheen, ylläpitämistä ja turvaamista edistävään toimintaan perustuvat ne lujat tunnesiteet, jotka ovat ominaisia Tikopian, mutta myös kaikille 'vanhanaikaisille' perheille (*Homans*, 277). Yleistävästi Homans sanoo, että *emotionaalisia suhteita henkilöiden välillä ylläpitävät lukemattomat toistuvat työn ja vapaa-ajan tapahtumat, joihin henkilöt yhdessä osallistuvat* (134). Vuorovaikutuksen ja emotioiden suhde on kaksisuuntainen Homansin hypoteesin mukaan: *«Jos vuorovaikutus henkilöiden välillä lisääntyy, voimistuu myös pitämisen tunne — ja päinvastoin»* (112). Myös Heider esittää samantapaisen väitteen (*Heider*, 188—189). Homans lisää kuitenkin varauksen: jos toisen henkilön käyttäytyminen ärsyttää, niin lisääntynyt vuorovaikutus aikaansaa negatiivisten sentimenttien voimistumisen (116, vrt. *Heider*, 189—190).

Robert O. Blood ja Donald M. Wolfe ovat äskettäin julkaisseet Detroitin alueella, U.S.A:ssa, suoritetun laajan, 909 aviovaimon haastatteluun perustuvan tutkimuksen *«Husbands & Wives»*, jonka tulokset antavat tukea Homansin hypoteesille. Tutkimustehtävänä oli mm. vaimon ja aviomiehen vuorovaikutusjärjestelmän kuvaus erilaisissa perheissä ja tämän kumppanuudeksi kutsutun suhdejärjestelmän yhteyksien tiedusteleminen. Aviopuolisoiden kumppanuus määritellään tässä tutkimuksessa operationaalisesti yhdessä osallistumisen mukaan (yhdessä osallistumista kutsutaan myöhemmin yhteisosallistumiseksi). Detroitin tutkimuksen aviovaimoista 48 % piti kumppanuutta avioliiton tärkeimpänä ominaisuutena ja ainoastaan 14 % jätti sen mainitsematta kolmen tärkeimmän ominaisuuden joukossa. Muut näkökohdat: «rakkaus», «keskinäinen ymmärrys», «lasten saaminen» ja «elintaso», jäivät valinnassa selvästi toissijaisiksi. Tutkijat toteavatkin, että «kumppanuus on kehittynyt avioliiton arvostetuimmaksi ominaisuudeksi» (*Blood—Wolfe*, 150). Johtopäätöstä tukee myös se tutkimuksen havainto, että toiseksi yleisimpänä erimielisyyden aiheena aviovaivot mainitsivat kumppanuuden puutteen vapaa-ajan käytössä (241).

Blood ja Wolfe eivät ole käyttäneet hyväkseen Homansin hypoteeseja, mutta ovat todenneet, että kumppanuusperheissä pitämisen tunteen ilmaiset ovat yleisempiä kuin ei-kumppanuusperheissä (224—226). Tämä tulos tukee edellä mainittua Homansin hypoteesia vuorovaikutuksen ja sentimenttien toisiaan vahvistavasta yhteydestä. Hypoteesia tukee myös se tutki-

joiden havainto, että aviollinen tyytyväisyys on suurempi niissä avioliitoissa, joissa kumppanuus eli aviopuolisoiden yhteisöllisyys on yleisempää (260).

4.1. Kumppanuuden kasautuminen

Helsingin yliopiston sosiologian opiskelijoiden harjoituskurssillaan keräämä tutkimusaineisto, joka perustuu 454 helsinkiläisen aviovaimon haastatteluun, antaa mahdollisuuden tarkastella aviopuolisoiden kumppanuuden eräitä ilmenemismuotoja (perusjoukosta ja otoksesta ks. *Eskola*, 86—87). Antti Eskola on osoittanut, että hänen hypoteesinsa «roolijako määräytyllä alueella saattaa vaikuttaa siihen, millaiseksi roolijako jollakin toisella alueella muodostuu», todentuu mm. siinä, että perheissä, joissa vaimo on ansiotyössä, mies osallistuu lasten sosiaalisaation ohjaamiseen, lasten kontrolloimiseen ja perheen taloustoimiin enemmän kuin kotirouva-perheissä (*Eskola*, 90—94). Blood ja Wolfe tarjoavat tälle omassa tutkimuksessaankin löytämälle vaimon ansiotyön ja kumppanuuden voimistumisen yhteydelle selityksen: *työpaineen kasvaessa vapaampi puoliso joutuu hoitamaan uusia tehtäviä, ja sentähden aviomies joutuu osallistumaan usein vaimon traditionaalisiin tehtäviin, jos tämä käy ansiotyössä* (*Blood—Wolfe*, 62, 65).¹

Kotipiirin työpaineen tasoittumisen voi aikaansaada «organisaation itsesäätelykyky» tai mahdollisesti ansiotyö nostaa vaimon arvovaltaa ja tämä vuorostaan selittää, miksi mies 'joutuu' enemmän osallistumaan vaimolle traditionaalisesti kuuluviin kotitoimiin. Wolfe on viitannut eräässä yhteydessä siihen, että ansiotyö, antaessaan vaimolle riippumattomuutta ja kehittäessään erilaisia taitoja ja tietoja, nostaa hänen arvoaltaansa perheessä (*Wolfe*, 109).

Vaimon ansiotyöllä aviopuolisoitten kumppanuutta lisäävänä tekijänä voi näin ollen olla myös funktionaalisia, perheen kiinteyttä edistäviä seuraamuksia. Voidaan olettaa, että etenkin sellainen ansiotyö, mitä tehdään perhekohtaisista syistä, esim. perheen toimeentulon turvaamiseksi, on yhteydessä kumppanuuteen: *näissä perheissä kumppanuus on yleisempää kuin niissä perheissä, joissa vaimot käyvät ansiotyössä enemmän henkilökohtaisista syistä.*

Haastattelussa tiedusteltiin aviovaimoilta pääasiallisinta syytä ansiotyössä käyntiin. Tutkimuksen ylemmässä yhteiskuntaluokassa 72 % ja alemmassa luokassa 93 % ansioäideistä mainitsee ensi sijassa taloudellisen motiivin ansiotyölleen.² Kuten seuraavasta asetelmasta havaitaan, kump-

¹ Myös Mildred Weil on todennut, että vaimon ollessa ansiotyössä eikä kotirouvana mies auttaa enemmän kodin- ja lastenhoitotehtävissä (*Weil*, 93).

² Haastateltavat luokiteltiin miehen ammatin perusteella kolmeen yhteiskunta-

panuus on kodinhoidon alalla¹ selvästi yleisempää hypoteesin mukaisesti juuri taloudellisista syistä ansiotyössä käyvien vaimojen perheissä.

	Ansiotyössä	
	taloudellisista syistä	muista syistä
Kumppanuus yleistä	(175) 43	(37) 16
Kumppanuus vähäistä	43	46
	14	38
	<u>100 %</u>	<u>100 %</u>

$$\chi^2 = 15.63; P < .001$$

(Erot ovat tilastollisesti merkitseviä myös yleisessä luokassa, jossa riittää 'tapauksia' kumpaankin luokkaan: $\chi^2 = 8.25; P < .02$)

Perheen taloudellisesta toimeentulosta ja kodinhoitoon kuuluvista tehtävistä huolehtiminen sekä lisäksi lasten kasvatusta, lasten sosialisointi ohjaaminen, ovat nykyperheen keskeisiä toimialoja. Lasten sosialisointi alalla esiintyvää aviopuolisointien yhteisöllistymistä, kasvatuskumppanuutta, mittaamaan käytetään asteikkoa (toisintokerroin 0.93), joka koostuu seuraavista kysymyksistä:

luokkaan: ylin luokka, keskiluokka, työväestö. Miten tämä jako vastaa haastateltavien itsensä kokemaa luokkatietoisuutta ilmenee seuraavasta:

Katsoo itse kuuluvansa	Katsotaan ammatin perusteella kuuluvan		
	ylimpään luokkaan	keskiluokkaan	työväestöön
	(72)	(167)	(215)
— ylimpään luokkaan	11 %	—	—
— keskiluokkaan	84 %	69 %	16 %
— työväestöön	1 %	27 %	80 %
— ei osaa sanoa	4 %	4 %	4 %

Huom. Analyysissä käytetään pääasiassa jakoa ylempi luokka (= ylin luokka ja keskiluokka) ja alempi luokka (= työväestö).

¹ Kodinhoidokumppanuutta koskeva asteikko (toisintokerroin 0.93), josta Eskola käyttää nimitystä »miehen osallistuminen taloustoihin» koostuu seuraavista kysymyksistä (Eskola, 93—94):

1. Auttaako miehenne Teitä talousasakareissa?	+	—
	Auttaa	Ei auta
2. Milloin miehenne viimeksi auttoi Teitä astioiden pesussa tai ruuanvalmistuksessa?	+	—
	Enintään puoli vuotta sitten	Yli puoli vuotta sitten
3. Miten usein miehenne auttaa Teitä ruokaostosten suorittamisessa?	+	—
	Ainakin joskus	Ei koskaan
4. Milloin viimeksi miehenne auttoi Teitä pyykinpesussa?	+	—
	Enintään kolme kuukautta sitten	Yli kolme kuukautta sitten
5. Milloin viimeksi miehenne auttoi Teitä siivouksessa?	+	—
	Eilen tai toissa-päivänä	Pari päivää sitten tai enemmän

Taulu 1. Vaimon ansiotyössä käynti ja aviopuolisoiden kumppanuus lastenkasvatuksessa eri yhteiskuntaluokissa.
 Table 1. The wife's wage-earning activity and the spouses' companionship in the education of children, by social classes.

Lastenkasvatus — Education of children	Ylempi luokka Higher class		Alempi luokka Lower class	
	Vaimo ansio- työssä — Wife engaged in wage- earning work	Vaimo kotona — Wife staying at home	Vaimo ansio- työssä — Wife engaged in wage- earning work	Vaimo kotona — Wife staying at home
Kumppanuus yleistä — Companionship extensive	(112) 30	(127) 17	(100) 35	(115) 22
Kumppanuus vähäistä — Companionship limited	42 28	45 38	37 28	53 25
	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 7.17; P < .05$		$\chi^2 = 6.55; P < .05$	

	Molemmat yhtä paljon	Pääasiassa toinen
1. Kumpi pääasiassa valvoo lastenne läksyjenlukua?	+	—
2. Kumpi perheessänne enimmäkseen seuraa, kenen kanssa lapsenne leikkivät?	+	—
3. Kumpi perheessänne pääasiassa opettaa lapsille käytöstapoja?	+	—

Taulusta 1 nähdään, että ansiotyössä käynnin kumppanuutta lisäävä vaikutus ulottuu myös lasten kasvatukseen. Kummassakin miehen ammatin mukaan määritellyssä yhteiskuntaluokassa lastenkasvatuskumppanuus on ansioaitiperheissä yleisempää kuin kotirouva-perheissä.

Toistaiseksi tarkastelun kohteena olleet perheen toimialat: kodinhoito, ansiotyö ja lasten kasvatus, kuuluvat perheen välttämättömiin tehtäviin. Tässä mielessä niitä voidaan pitää perheen eksternaaliseen järjestelmään kuuluvina, sillä tämä järjestelmä Homansin mukaan huolehtii siitä, «miten ryhmä säilyy ympäristössään» (Homans, 90, 107). Perheen eksternaalisessa järjestelmässä aviopuolisoiden yhteisosallistuminen osoittautuu kasautuvaksi — samoin kumppanuuden puute. Taulussa 2 sivulla 84 voidaan nimittäin todeta, että kummassakin yhteiskuntaluokassa kodinhoito- ja lastenkasvatuskumppanuuden välillä on myös riippuvuutta. Perusaineistosta päätellen tämä riippuvuus on suunnaltaan positiivista: kumppanuus.

Taulu 2. Aviopuolisoiden kumppanuuden kasautuminen eri yhteiskuntaluokissa.

Table 2. The cumulation of the spouses' companionship, by social classes.

	Ylempi luokka Higher class		Alempi luokka Lower class	
	Lastenkasvatuskumppanuus — Companionship in child education	Vapaa-ajan kumppanuus — Companionship in leisure time	Lastenkasvatuskumppanuus — Companionship in child education	Vapaa-ajan kumppanuus — Companionship in leisure time
Kodinhoitokumppanuus Companionship in housekeeping	0.19	0.07	0.23	0.16
Lastenkasvatuskumppanuus — Companionship in child education	—	0.15	—	0.14

Riippuvuuden voimakkuuden ilmaisijana on käytetty kontingenssikerrointa, jonka maksimiarvo 3-luokkaisilla muuttujilla on 0.81 (Walker, 287). —

For indicating the degree of interdependence a contingency coefficient is used whose maximum value in the three-class variable here in question is 0.81.

$$\begin{aligned}
 C < 0.16; & P > .10 \\
 C = 0.19; & P < .10 \\
 C = 0.22; & P < .05
 \end{aligned}$$

kasautuu, samoin kumppanuuden puute. Aviopuolisoiden vapaa-ajan käyttö ajanvietteiden ja harrastusten parissa ei kuulu enää «perheen välttämättömiin tehtäviin» ja niinmuodoin ei myöskään perheen eksternaaliseen järjestelmään. Kumppanuutta esiintyy luonnollisesti myös tällä alueella, mutta onko se riippumaton kotitoimiin liittyvästä kumppanuudesta? Homansin erään hypoteesin mukaan on odotettavissa, että kumppanuus ulottuu perhetoimien ulkopuolellekin vapaa-ajan käytön alueelle:

»Jos ryhmän jäsenten vuorovaikutus eksternaalisessa järjestelmässä on vilkasta, jäsenet mieltävät toisiinsa ja tämä aikaansaa vuorovaikutuksen ulottumisen eksternaalisen järjestelmän vaatiman vuorovaikutuksen yli» (Homans, 112, 134).

Aviopuolisoiden 'vapaaehtoista' yhteisöllistymistä vapaa-ajan käytön alueella mittaava asteikko koostuu seuraavista kysymyksistä:

	+	—
1. Mitä yhteisiä harrastuksia Teillä on?	Vähintään
3 yhteistä
harrastusta	Korkeintaan
2 yhteistä
harrastusta

Taulu 3. Vaimon ansiotyössä käynti ja aviopuolisoiden vapaa-ajan kumppanuus eri yhteiskuntaluokissa.
 Table 3. The wife's wage-earning activity and the spouses' companionship in leisure time, by social classes.

Vapaa-ajan käyttö Use of leisure time	Ylempi luokka Higher class		Alempi luokka Lower class	
	Vaimo ansio- työssä — Wife engaged in wage- earning work	Vaimo kotona — Wife staying at home	Vaimo ansio- työssä — Wife engaged in wage- earning work	Vaimo kotona — Wife staying at home
	(112)	(127)	(100)	(115)
Kumppanuus yleistä Companionship extensive	30	36	41	34
	42	40	45	42
Kumppanuus vähäistä Companionship limited	27	24	14	22
Tieto puuttuu No data available	1	—	—	2
	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 0.89; P > .10$		$\chi^2 = 2.58; P > .10$	

2. Kun menette teatteriin, elokuvaan tms., on miehenne mukanaan 1) aina 2) useimmiten 3) harvoin 4) ei koskaan	+	—
	Aina	Harvemmin
3. Kuuluuko perheenne ystäväpiiriin enimmäkseen 1) Teidän 2) miehenne 3) tasapuolisesti molempien 4) pääasiassa yhteisiä ystäviä	+	—
	Molempien ja yhteisiä ystäviä	Vain toisen ystäviä
4. Keskusteletko miehenne kanssa yhteiskunnallisista kysymyksistä?	+	—
	Kyllä	Ei

Asteikon toistettavuuskerroin on 0.92. Asteikon rakenteellisena puutteena on mm. se, että 1. ja 2. kysymys eivät ole täysin riippumattomia toisistaan. Asteikkoa on analyysissä kuitenkin käytetty kolmiluokkaisena tavalla, mikä poistaa virhemahdollisuuden.

Vapaa-ajan käyttötapojen asteikollisuus osoittaa, että kumppanuus ja sen puute esiintyvät kasautuvasti myös vapaa-ajan käytössä.

Homansin hypoteesi kumppanuuden leviämisestä eksternaalisen järjestelmän yli ei saa aivan kiistatonta tukea, joskohta tulokset eivät myöskään kumoa hypoteesia (taulu 2).

Perusaineiston jakautumat ovat yleensä Homansin hypoteesin suuntaiset, mutta riippuvuus on tilastollisesti epävarma. Kun tarkastellaan vaimon ansiotyössä käynnin ja vapaa-ajan kumppanuuden yhteyttä (taulu 3), on havaittavissa hypoteesin suuntaista riippuvuutta vain alemman yhteiskuntaluokan kohdalla.

Hypoteesin koettelemiseksi tutkittiin vielä kumppanuuden esiintymistä poliittisen käyttäytymisen ja kotitoimien välillä. Riippuvuutta esiintyi ainoastaan alemmassa yhteiskuntaluokassa eli työväestön parissa, jossa ne vaimot äänestivät yleisemmin 'viime vaaleissa' samaa puoluetta kuin miehensä, joiden perheissä esiintyi myös lastenkasvatus- ja kodinhoitokumppanuutta:

	Kodinhoitokumppanuus ¹			Lastenkasvatuskumppanuus			
	yleistä		vähäistä	yleistä		vähäistä	
	(75)	(84)	(54)	(23)	(37)	(98)	(57)
Puoluekumppanuus	77 %	64 %	59 %	87 %	78 %	65 %	56 %
	$\chi^2 = 4.16; P > .10$			$\chi^2 = 9.52; P < .05$			

¹ Tieto puuttuu: n = 2.

Aviopuolisoiden kumppanuudella on taipumus levittäytyä, samoin kumppanuuden puutteella. Tutkimustulokset viittaavat lisäksi siihen, että työväenluokassa kumppanuus esiintyy inklusiivisempänä kuin ylempässä luokassa, kattaen perheen välttämättömien toimien lisäksi myös aviopuolisoitten vapaa-ajan käytön. Ylempässä luokassa kumppanuus ei esiinny yhtä laajalotteisena, vaan kumppanuus vapaa-ajan käytössä on riippumattomampi kotitoimiin liittyvästä yhteisosallistumisesta.

Bloodin ja Wolfin havainnot tukevat yleispäätelmää kumppanuuden tai sen puutteen kasautuvasta luonteesta: jos aviopuolisot osallistuvat yhdessä esim. yhdistystoimintaan, niin heillä usein on myös yhteisiä ystäviä ja he jakavat työkokemuksiaan keskenään mm. siten, että mies kertoo työasioitaan usein vaimolleen. Sitävastoin jos sanotunlaista kumppanuutta ei yhdellä alalla esiinny, sitä ei silloin tavallisesti esiinny toisillakaan aloilla. (*Blood & Wolfe*, 151—154).

4.2. Kumppanuuden vaihtelu

Käytettävissä oleva tutkimusaineisto antaa mahdollisuuden tiedustella sellaisia sosiaalisia tekijöitä, jotka ovat yhteydessä aviopuolisoitten kumppanuuden vaihteluihin. Tällaisena tekijänä voidaan pitää jo aikaisemmin mainittua vaimon ansiotyössä käyntiä, jos sitä käytetään riippumattomana muuttujana.

Taulussa 4 näkyvät tutkimuksen kumppanuusmuuttujien jakautumat yhteiskuntaluokittain. Kumppanuus esiintyy kodinhoiton ja lasten kasvatuksen aloilla jonkin verran yleisempänä työväestön keskuudessa kuin muissa yhteiskuntaluokissa. Tulos viittaa siihen, että työväestön keskuu-

T a u l u 4. Aviopuolisoiden kumppanuus eri yhteiskuntaluokissa.
T a b l e 4. The spouses' companionship, by social classes.

	Ylin luokka <i>Upper class</i>	Keskiluokka <i>Middle class</i>	Työväestö <i>Working-class population</i>
	(72)	(167)	(215)
Kodinhoito — <i>Housekeeping</i> kumppanuus yleistä <i>companionship extensive</i>	14	25	35
	49	50	39
kumppanuus vähäistä <i>companionship limited</i>	37	25	25
tieto puuttuu <i>no data available</i>	—	—	1
	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 16.30; P < .01$		
Lastenkasvatus — <i>Child education</i> kumppanuus yleistä <i>companionship extensive</i>	22	23	28
	39	46	46
kumppanuus vähäistä <i>companionship limited</i>	39	31	26
	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 4.29; P > .10$		
Vapaa-ajan käyttö — <i>Use of leisure time</i> kumppanuus yleistä <i>companionship extensive</i>	38	32	37
	40	41	44
kumppanuus vähäistä <i>companionship limited</i>	22	27	18
tieto puuttuu <i>no data available</i>	—	—	1
	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 3.92; P > .10$		

dessa vaimon ja miehen roolit ovat vähemmän differentioituneet kuin muissa yhteiskuntaluokissa (vrt. *Kohn—Carrol*, 382, 390). Vapaa-ajan kumppanuudessa ei sitävastoin eri yhteiskuntaluokkien välillä esiinny huomionarvoisia eroja. Tämä johtuu kuitenkin osittain käytetyn asteikon sensitiivisyyden puutteesta, sillä jos tarkastellaan vapaa-ajan kumppanuutta yksityisten käyttötapojen pohjalta, havaitaan eroja eri yhteiskuntaluokkien välillä (ks. *taulu 5*). Näistä eroista on kuitenkin vaikea johtaa mitään yleistä säännönmukaisuutta.

T a u l u 5. Aviopuolisoiden kumppanuus vapaa-ajan eri aloilla yhteiskuntaluokittain.
 T a b l e 5. The spouses' companionship in different fields of leisure activity, by social classes.

	Ylin luokka Upper class	Keskiluokka Middle class	Työväestö Working-class population
	(72)	(167)	(215)
Mennään teatteriin ja elokuvaan useimmiten yhdessä <i>Most theatre and cinema visits made jointly</i>	83 %	76 %	71 %
	$\chi^2 = 4.28; P > .10$		
Vähintään kaksi yhteistä harrastusta — <i>At least two interests in common</i>	58 %	51 %	27 %
	$\chi^2 = 32.06; P < .001$		
Keskustellaan yhteiskunnallisista kysymyksistä <i>Discussions on social questions</i>	31 %	41 %	43 %
	$\chi^2 = 3.60; P > .10$		
Ystävät pääasiassa yhteisiä <i>Friends principally common</i>	74 %	74 %	80 %
	$\chi^2 = 2.72; P > .10$		

Avioliitossa tapahtuu ajanmittaan tehtävien osittumista ja roolien eriytymistä, joilla on merkityksensä myös kumppanuuden kannalta. Vastaavioituneiden rooliodotukset ovat enemmän tai vähemmän epämääräiset, diffuusit; roolien eriytyminen ja velvollisuuksien jakaantuminen jäsenytyvät selvästi vasta myöhemmin avioliiton sopeutusvuosien kuluessa. Perinteellinen, 'luontainen' roolijako ei ole urbaanisissa avioliitoissa yhtä selvä ja opastusta antava kuin maaseudun avioliitoissa. *Jos nuoremmissa urbaanisissa avioliitoissa roolit ovat eriytymättömämpiä kuin vanhemmissa avioliitoissa, tästä seuraa samalla, että nuoremmissa avioliitoissa kumppanuus on yleisempää kuin vanhemmissa.*

Taulussa 6 on avioliiton kestoajan osoittimena käytetty vaimon ikää. Voidaan havaita, että vanhimmassa luokassa kumppanuus on hypoteesin mukaisesti vähäisintä. Sitä vastoin erot kahden nuoremman luokan välillä ovat vähäiset. Huomattavin poikkeus hypoteesista esiintyy ylemmän luokan vapaa-ajan kumppanuuden kohdalla.

Blood ja Wolfe ovat myös todenneet, että kumppanuus vähenee ajan mukana. Heidän selityksensä mukaan vanhemmissa avioliitoissa aviopuoli-

T a u l u 6. Aviopuolisoiden kumppanuus vaimon iän mukaan eri yhteiskuntaluokissa.

T a b l e 6. The spouses' companionship according to the wife's age, by social classes.

	Ylempi luokka Higher class			Alempi luokka Lower class		
	Ikä, v.			Age, y.		
	—34	35—44	45—	—34	35—44	45—
Kodinhoito — Housekeeping						
kumppanuus yleistä companionship extensive	(81) 33	(120) 17	(38) 10	(73) 34	(115) 40	(27) 15
kumppanuus vähäistä companionship limited	48 19	53 30	45 45	40 25	39 21	37 44
tieto puuttuu no data available	—	—	—	1	—	4
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 15.76; P < .01$			$\chi^2 = 9.05; P < .10$		
Lastenkasvatus — Child education						
kumppanuus yleistä companionship extensive	22 47	26 43	16 37	29 46	29 48	22 33
kumppanuus vähäistä companionship limited	31	31	47	25	23	45
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 4.48; P > .10$			$\chi^2 = 5.17; P > .10$		
Vapaa-ajan käyttö — Use of leisure time						
kumppanuus yleistä companionship extensive	37 35	30 44	37 45	41 44	36 46	33 33
kumppanuus vähäistä companionship limited	28	25	18	14	18	30
tieto puuttuu no data available	—	1	—	1	—	4
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 3.13; P > .10$			$\chi^2 = 4.11; P > .10$		

soitten ei tarvitse enää todistaa kiintymystään yhteisosallistumisen avulla, vaan kumpikin aviopuoliso voi itsenäisesti toimien kantaa kortensa yhteiseen kekkoon: «avioliitto voi nyt olla symbioottinen olematta synkronisoitunut koko ajan» (70—73). Tämäkin selitys viittaa aviopuolisoiden roolin

differentioitumiseen avioliiton myöhemmässä vaiheessa, mikä samalla merkitsee kumppanuuden heikkenemistä siinä mielessä, kuin se on tässä tutkimuksessa määritelty.

Useissa tutkimuksissa on todettu, että aviopuolison valinnan kriteerinä samankaltaisuus sosiaalisessa taustassa ja persoonallisuuden piirteissä esiintyy yleisemmin kuin sattuman perusteella olisi odotettavissa. Nuoret avioituvat mieluummin kaltaistensa kanssa: «like to mate with like» (*Burgess—Wallin*, 204—209). Edelleen on todettu, että aviopuolisoiden samankaltaisuuteen perustuvat homogamiset avioliitot johtavat harvemmin avioeroon kuin heterogamiset avioliitot (*Goode*, 97—101). Homogamisuuden merkitystä aviollisen sopeutuvuuden edellytyksenä tähdentää myös Margaret Mead: «Jos aviopuolisot eroavat yhteiskuntaluokan, asuinseutunsa, kansallisuutensa ja uskontonsa puolesta toisistaan, saattaa pienenkin ratkaisun tekeminen, jonka pitäisi olla vain yksi lanka uuden elämän kudoksessa, sekoittaa koko kudoksen» (*Mead*, 346—347). Heider on pelkistänyt ajatuksen seuraaviin väitteisiin: P similar to O induces P likes O, or P tends to like a similar O, eli yhtäläisyys aikaansaa mieltymystä tai henkilö on taipuvainen mieltymään yhtäläiseen henkilöön (*Heider*, 184). Homansin mukaan mieltymys vuorostaan aikaansaa vuorovaikutuksen lisääntymisen, ja nyt voidaankin olettaa, että *aviopuolisoitten sosiaalisen taustan samankaltaisuus on omiaan edistämään kumppanuutta*.

Tutkimusaineiston rajoittuneisuus antaa mahdollisuuden koetella hypoteesia lähinnä aviopuolisoitten koulusivistyksen suhteen.

Taulun 7 tosiasiat antavat kuitenkin varsin vähän tukea hypoteesille. Lähinnä vain alemmassa yhteiskuntaluokassa jakautumat seuraavat hypoteesin suuntaa: kumppanuus on yleisempää koulusivistyksen suhteen homogamisissa avioliitoissa kuin heterogamisissa avioliitoissa.

Eräänä selityksenä siihen, ettei hypoteesin mukaista riippuvuutta esiinny molemmissa yhteiskuntaluokissa, voidaan olettaa, että alemmassa luokassa koulusivistykseen kytkeytyy jokin sellainen taustavaikuttaja, joka puuttuu ylemmässä luokassa ja joka juuri alemmassa luokassa aiheuttaa todettua riippuvuutta. Tällaisena koulusivistykseen liittyvänä taustavaikuttajana voi olla esim. päätösvallan käyttö: kuka perheessä päättää eri asioista.

Pätösvallan käyttöä tiedusteltiin tutkimuksessa seuraavien kysymysten avulla:

Vapaa-ajan käytöstä päättäminen

1. Kuuluuko perheenne ystäväpiiriin enimmäkseen Teidän, miehenne tai molempien ystäviä?
2. Päättäessänne lähteä yhdessä miehenne kanssa teatteriin, elokuvaan tms. onko niin, että useimmiten 1) Te päätätte, mihin menette, 2) miehenne päättää, mihin menette, 3) yhdessä päätätte?

T a u l u 7. Aviopuolisoiden kumppanuus suhteellisen koulusivistyksen mukaan eri yhteiskuntaluokissa.

T a b l e 7. The spouses' companionship according to relative educational level, by social classes.

	Ylempi luokka Higher class		Alempi luokka * Lower class *	
	Samantasoi- nen koulu- sivistys Same educational level	Eritasoinen koulusivistys Different educational level	Samantasoi- nen koulu- sivistys Same educational level	Eritasoinen koulusivistys Different educational level
	(102)	(137)	(137)	(77)
Kodinhoito — <i>Hosekeeping</i> kumppanuus yleistä <i>companionship extensive</i>	18	24	36	34
	51	50	41	38
kumppanuus vähäistä <i>companionship limited</i> tieto puuttuu <i>no data available</i>	31	26	23	27
	—	—	—	1
	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 1.69; P > .10$			
Lastenkasvatus — <i>Child education</i> kumppanuus yleistä <i>companionship extensive</i>	24	23	29	27
	43	44	45	46
kumppanuus vähäistä <i>companionship limited</i>	33	33	26	27
	100 %	100 %	100 %	100 %
Vapaa-ajan käyttö — <i>Use of leisure time</i> kumppanuus yleistä <i>companionship extensive</i>	31	35	41	29
	46	37	43	45
kumppanuus vähäistä <i>companionship limited</i> tieto puuttuu <i>no data available</i>	22	28	15	25
	1	—	1	1
	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 5.09; P < .10$			

* Tieto koulusivistyksestä puuttuu: n = 1. — *No data available as to educational level: n = 1.*

Talousasioista päättäminen

Kun Teille tai miehellenne hankitaan jokin uusi vaatekappale, kumpi ostoksesta päättää?

Luvan antaminen lapsille

Kääntyvätkö lapsenne kysyessään lupaa johonkin 1) Teidän, 2) miehenne, 3) tasapuolisesti molempien puoleen?

Vastaukset näihin kysymyksiin luokiteltiin sen mukaan, päättävätkö aviopuolisot yhdessä vai muulla tavalla kyseisissä asioissa. Kysymysten validisuudessa on ilmeisiä puutteita: kysymykset mittaavat liian harvoja päätösvallan käytön erityisalueita, ja etenkin 'kenen puoleen lapset kääntyvät'-kysymys mittaa muutakin kuin päätösvallan käyttöä. Päätösvallan käyttö osoittautui muuten kytkeytyvän sillä tavoin avioparin rooleihin, ettei saatu syntymään mitään yleistä päätösvallan käytön asteikkoa, vaan oli turvaututtava yksityisiä osa-alueita kattaviin osoittimiin. Päätösvallan käytön jakautuminen noudattanee melko selväpiirteisesti aviopuolisoitten roolijakoa tehtävien hoitamisessa (vrt. *Middleton*, 122—123).

Taulusta 8 havaitaan, että vain alemmassa yhteiskuntaluokassa asioista päättämisen ja aviopuolisoitten suhteellisen koulusivistyksen välillä vallitsee riippuvuus: yhdessäpäättäminen on yleisempää koulusivistyksen suhteen homogamisissa perheissä kuin heterogamisissa perheissä. Myöhemmin seuraavassa tarkastelussa yhdessäpäättäminen osoittautuu kytkeytyvän selvästi aviopuolisoiden kumppanuuden voimistumiseen (ks. s. 93). Edellä todettiin, että koulusivistyksen suhteen homogamisissa perheissä kumppanuus esiintyi hypoteesin mukaisesti jonkin verran yleisempänä kuin heterogamisissa, mutta vain alemmassa yhteiskuntaluokassa. Tähän tarjoutuu nyt selitys: alemmassa yhteiskuntaluokassa aviopuolisoitten koulusivistyksen samantasoisuus aikaansaa sen, että asioista päätetään yhdessä, sitävastoin ylemmässä yhteiskuntaluokassa ei tämänkaltaista riippuvuutta esiinny. Yhdessäpäättäminen on yhteydessä vuorostaan kumppanuuden voimistumiseen, mikä juuri selittää alemmassa yhteiskuntaluokassa esiintyvän ja ylemmässä luokassa puuttuvan riippuvuuden.

Useat tutkimukset viittaavat siihen, että ryhmän jäsenten osallistuminen päätöksentekoon voimistaa jäsenten motivaatioita ja aikaansaa aktiivisuutta (ks. esim. *Thibaut—Kelley*, 283). Kurt Lewin on osoittanut moneen tutkimukseen viitaten, että ryhmäkeskusteluun ja ryhmäpäätökseen perustuva menetelmä on tehokkaampi kuin autoritaarinen johtamismenetelmä pyrittäessä aikaansaamaan muutoksia henkilöitten käyttäytymisessä ja tavoissa (*Lewin*, 287—296). Ryhmäpäätöksen tehokkuutta koskevissa selityksissä tähdennetään mm. sitä, että se lisää henkilökohtaista vastuuntunnetta ja samastumista asian kanssa.

Perheen päätösvallankäytön järjestelmää koskevissa tutkimuksissa erotetaan tavallisesti synkraattinen perhetyyppi edustamaan demokraattista vallankäyttöä: vaimo ja mies päättävät yhdessä asioista. Austraaliassa

T a u l u 8. Yhdessäpäättämisen yleisyys eri toimialoilla ja aviopuolisoiden suhteellinen koulusivistys yhteiskuntaluokittain.
 T a b l e 8. The frequency of joint decisions made by the spouses in different fields of activity and the spouses' relative educational level, by social classes.

	Ylempi luokka Higher class		Alempi luokka * Lower class *	
	Samantasoi- nen koulu- sivistys Same educational level	Eritasoinen koulusivistys Different educational level	Samantasoi- nen koulu- sivistys Same educational level	Eritasoinen koulusivistys Different educational level
	(102)	(137)	(137)	(77)
Päätetään yhdessä vapaa-ajan käytöstä Joint decisions on use of leisure time	56 %	53 %	65 %	45 %
			$\chi^2 = 5.64; P < .02$	
Päätetään yhdessä talousasioista Joint decisions on economic matters	35 %	39 %	54 %	43 %
			$\chi^2 = 2.03; P > .10$	
Lapset kysyvät lupaa molemmilta Both parents asked by children for permission to act	58 %	55 %	62 %	58 %
			$\chi^2 = 0.14; P > .10$	

* Tieto koulusivistyksestä puuttuu: n = 1. — No data available as to educational level: n = 1.

suoritetussa tutkimuksessa on havaittu, että jännitykset aviopuolisoiden välillä ovat keskimäärää matalammat synkraattisessa perheessä ja niissä perheissä korkeimmat, joissa esiintyy eniten aviopuolisoiden itsenäistä päättämistä (Herbst, 162, 166—167).

Nyt voidaankin olettaa, että synkraattisissa perheissä, joissa aviopuolisot päättävät yhdessä asioista, kumppanuus on yleisempää kuin ei-synkraattisissa perheissä.

Hypoteesi saa selvästi tukea taulun 9 jakaantumisesta. Yhdessäpäättäminen ja kumppanuus kytkeytyvät toisiinsa molemmissa yhteiskuntaluokissa, samoin niiden puute. Herbst on päätenyt tutkimuksessaan samansuuntaiseen tulokseen: yhteisten toimintojen ja yhteispäätösten lukumäärien välillä vallitsee positiivinen korrelaatio (Herbst, 162). Pidem-

T a u l u 9. Aviopuolisoiden kumppanuus päätösvallan käytön mukaan eri yhteiskuntaluokissa.
 T a b l e 9. The spouses' companionship according to exercise of right of decision, by social classes.

	Ylempi luokka Higher class		Alempi luokka Lower class	
	Päätetään — Matters decided			
	yhdessä jointly	ei yhdessä not jointly	yhdessä jointly	ei yhdessä not jointly
Kodinhoito — Housekeeping	(91)	(148)	(106)	(109)
kumppanuus yleistä companionship extensive	24	20	41	29
kumppanuus vähäistä companionship limited	52	49	37	41
tieto puuttuu data not available	24	31	21	29
	—	—	1	1
	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 1.56; P > .10$		$\chi^2 = 4.49; P > .10$	
Lastenkasvatus — Child education	(134)	(103)	(131)	(84)
kumppanuus yleistä companionship extensive	31	12	35	17
kumppanuus vähäistä companionship limited	44	43	47	43
tieto puuttuu data not available	25	45	18	40
	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 13.26; P < .01$		$\chi^2 = 16.60; P < .001$	
Vapaa-ajan käyttö — Use of leisure time	(130)	(93)	(125)	(79)
kumppanuus yleistä companionship extensive	45	24	49	24
kumppanuus vähäistä companionship limited	55	75	51	76
tieto puuttuu data not available	—	1	—	—
	100 %	100 %	100 %	100 %
	$\chi^2 = 9.14; P < .02$		$\chi^2 = 11.42; P < .01$	

* Tieto puuttuu: päättäminen lastenkasvatuksessa $n = 2$, päättäminen vapaa-ajan käytöstä $n = 27$. — No data available: decisions in child education $n = 2$, decisions on use of leisure time $n = 27$.

mälle meneviä johtopäätöksiä ei aineistomme perusteella voida tehdä. Wolfe on kuitenkin todennut, että synkraattisuus on yhteydessä vaimojen tyytyväisyyteen, mitä tulee heidän pyrkimystensä toteutumiseen ja tarpeitten tyydyttämiseen (Wolfe, 115). Herbst päättyy väitteeseen: sosiaalisia jännityksiä voidaan vähentää vain siten, että vaivaudutaan pyrkimään yhteisiin päätöksiin ja osallistutaan yhdessä toimintoihin (Herbst, 169).

4.3. Perheen kiinteys ja kumppanuus

Nykypäivien urbaaninen perhe on epävakaisempi kuin maaseutuperhe, jota vakauttavat toimintojen ja tehtävien kotikeskeisyys ja monet institutionaaliset siteet. Uraanisen perheen koossapysyminen on suhteellisesti harvojen tehtäväsiteiden varassa. Perheen jäsenten monet pyrkimykset ja tehtävät ovat luonteeltaan yksilökeskeisiä ja kotipakoisia, kodin ulkopuolelle suuntautuvia (vrt. Goode, 204). Tällaista nykyajan perhettä on tästä syystä sattuvasti kutsuttu «hajaperheeksi» (dispersed family). Viimeaikainen yhteiskuntaelämän kehitys viittaa siihen, että hajaperhe on yleistymässä, mutta merkitseekö tämä kehitys samalla koko perheinstituution asteettaista hajaantumista? Ainakin voidaan sanoa Karlssonin tapaan, että avioliitto on muuttumassa yksiavioisuudesta, monogamiasta, kohti peräkkäistä moniavioisuutta, polygamiata: ollaan aviossa useiden kanssa — mutta ei samanaikaisesti (Karlsson, 1959, 76).

Hajaperheen hajaantumisalttius on kiinnittänyt tutkijoiden huomiota. Tutkimuksissa on pyritty paikallistamaan niitä häiriötekijöitä, jotka ovat yhteydessä avioliiton kiinteyden heikkenemiseen. Tässä tarkastelussa on huomio kiinnitetty lähinnä aviopuolisointien yhteisosallistumiseen, kumppanuuteen. Kumppanuus on osoittautunut eräissä aikaisemmissa tutkimuksissa olevan yhteydessä perheen kiinteyteen. Pienryhmätutkimuksissa tukea saanut hypoteesi: vuorovaikutus synnyttää mieltymystä — ellei se herätä ärtymystä, pitänee myös perheen kohdalla paikkansa, ja kumppanuus edistää näin ollen aviopuolisointien tyytyväisyyttä, perheen koossapysymistä ja kiinteyttä. Blood ja Wolfe ovat todenneet, että vaimojen aviollisen tyytyväisyyden ja kumppanuuden välillä on selvä riippuvuus. Tutkijat ovatkin päätyneet seuraavaan toteamukseen:

»Ihmiset tarvitsevat toisiaan. Kontaktin puute toisiin ihmisiin on vakavan henkisen sairauden oire. Mutta kumppanuus on jotain muutakin kuin vain toisten lähellä olemista. Se merkitsee toisen läsnäolon arvostamista. Kokemusten jakaminen läheisen ystävän kanssa synnyttää mielihyvää ja antaa myös tyytyväisyyttä... Halu elää yhdessä on avioliiton oleellisin puoli» (Blood—Wolfe, 260).

Karlsson on väittänyt, että aviollinen tyytyväisyys perustuu suuresti siihen, mitä aviopuolisot odottavat toisiltaan ja miten nämä odotukset

täyttyvät (Karlsson, 1951, 25). Edellisen perusteella näyttää siltä, että ainakin vaimot odottavat usein miehiltä kumppanuutta ja että kumppanuus aikaansaa osaltaan aviollista tyytyväisyyttä. Kumppanuus voi lujittaa ystävyyttä, ja sen säilyminen on Nelson N. Footen mielestä välttämätöntä, jos avioliitto nojautuu ensi sijassa juuri miehen ja vaimon keskinäisten suhteiden varaan (Foote, 26).

Aviopolisoitten kumppanuus on yleensä kasautuvaa: jos kumppanuutta esiintyy jollakin alalla, niin sitä esiintyy todennäköisesti muillakin aloilla. Samoin kasautuu kumppanuuden puute. Tutkimuksen alemmassa yhteiskuntaluokassa, joka käsitti miehen ammatin perusteella työväestöön kuuluvat, kumppanuus kasautui selvemmin kuin ylempässä luokassa. Tämä selittyy osittain sillä, että työväenluokan vaimoista suhteellisesti suurempi osa kuin ylempään luokan vaimoista käy ansiotyössä perhekohtaisista syistä, ja näissä perheissä kumppanuus on yleisempää kuin muissa vaimo-ansiotyössä-perheissä. Vaimon ansiotyöllä saattaa kumppanuutta lisäävänä olla lasten socialisaatioon vaikuttavien häiriöfunktioiden ohessa myös perheen kiinteyttä ja pysyvyyttä edistäviä funktionaalisia seurauksia. Yhteisosallistuminen perheen taloudellisen toimeentulon hankintaan on usein yhteydessä kumppanuuteen muillakin aloilla. Weil, jonka mukaan kumppanuus on päättämisen ja vastuun jakamista avioelämässä, on todennut yhtäpitävästi, että kumppanuusroolin omaksuneitten vaimojen osuus ansiotyöhön osallistumisessa on suurempi kuin traditionaalisen roolin omaksuneiden vaimojen (Weil, 91, 93—94).

Kumppanuuden ongelma ratkaistaan luultavasti eri yhteiskuntaluokissa toisistaan poikkeavalla tavalla. Kumppanuuden kasautuneisuus työväestön parissa on osoituksena siitä, että aviopolisoitten roolit ovat jossakin määrin diffuusit. Kumppanuuden vähempiasteisen kasautuneisuuden ylempässä luokassa ei suinkaan tarvitse merkitä sitä, että kumppanuus olisi tässä yhteiskuntaluokassa vähäisempää. Sitä esiintyy, mutta se on eriytyneempää, eikä siis niin laajaulotteista kuin työväestön keskuudessa. Tämä voi johtua esim. siitä, että ylempässä luokassa on sosiaaliseen kohoamiseen pyrkiviä, menestystä ammattiuralleen tavoittavia suhteellisesti enemmän kuin työväestön parissa, ja näiden aviomiesten sidonnaisuus työhönsä saattaa estää ainakin laaja-alaista kumppanuutta. Blood ja Wolfe ovatkin todenneet, että ammattiuralla eteenpäin pyrkiminen tapahtuu usein perheosallistumisen kustannuksella, kun taas turvallinen, stabiili sosiaalinen asema edistää perhekumppanuutta (Blood—Wolfe, 61). Samat tutkijat ovat havainneet myös, että suurituloisilla aviomiehillä on kumppanuuteen nähden erityisen tyytymättömät aviovaimot. Vaimot odottavat enemmän kumppanuutta, ja miehet ovat liian sidottuja työhönsä pystyäkseen täyttämään sellaisia odotuksia (169—170). Goode tarjoaa tähän miesten kumppanuuden puutetta koskevaan vaimojen tyytymättömyyteen toisenkin huomionarvoisen selitysmahdollisuuden. Gooden mukaan aviomies on traditionaalisesti selvästi vähemmän kiinnostunut per-

heestä ja hänen viettymyksensä (attraktio) suuntautuu jo 'luonnostaan' perheen ulkopuolelle. Nykyaikana tästä on tullut kuitenkin vaimoilte periaatteellinen tasa-arvoisuuskysymys, ja siksi vaimot valittavat aviomiestensä käyttäytymisen johdosta enemmän kuin aikaisemmin (*Goode*, 135).

Aviopuolisoitten sosiaalisen taustan ja persoonallisuuden piirteiden samankaltaisuuden on todettu aikaisemmissa tutkimuksissa olevan yhteydessä aviolliseen tyytyväisyyteen. Samankaltaisuus näissä suhteissa merkinnee samalla aviopuolisoitten pyrkimysten ja odotusten samansuuntaisuutta sekä elämäntapojen yhtäläisyyttä, mitkä vuorostaan voivat edistää myös kumppanuutta (vrt. *Blood—Wolfe*, 256). Tarkasteltavassa tutkimuksessa todettiin koulusivistyksen suhteen homogamisissa perheissä kumppanuuden olevan vähässä määrin yleisempää kuin heterogamisissa perheissä, mutta vain työväestön parissa. Tämä tulos selittyi sillä, että työväestön keskuudessa aviopuolisoitten koulusivistyksen samantasoisuus oli yhteydessä siihen, että perheen asioista päätetään enemmän yhdessä, ja yhdessäpäätäminen on vuorostaan yhteydessä kumppanuuden aktivoitumiseen. Tutkimuksen ylemmässä luokassa ei sitävastoin tällaista riippuvuusketjua ollut havaittavissa. Aviopuolisoitten sosiaalisen taustan samankaltaisuus on kuitenkin vain eräs sellainen tekijä, kuten *Foote* huomauttaa, joka saattaa edistää puolisoitten yhteensopivuutta (*Foote*, 27—28).

Nyt suoritetun tutkimuksen perusteella ei ole voitu selittää minkälainen yhteys vallitsee kumppanuuden ja aviollisen tyytyväisyyden tai perheen kiinteyden välillä. Amerikkalaiset tutkimustulokset viittaavat kuitenkin siihen, että aviopuolisoitten kumppanuus ja perheen kiinteys esiintyvät usein rinnan, samoin niiden puute. Toisaalta on ilmeistä, ettei ainaakaan laaja-asteinen kumppanuus yhteisosallistumisen mukaan määriteltynä ole aina aviollisen tyytyväisyyden ja perheen kiinteyden välttämätön edellytys. Tätä väitettä tukee havainto, että kumppanuus avioliiton alkuaikoina on yleisempää kuin myöhemmin. Aviollinen tyytyväisyys perustuu avioliiton varhaiskautena etupäässä juuri kumppanuuteen, yhdessä olemiseen ja yhteisosallistumiseen, mutta myöhemmin tyytyväisyys saavutetaan ehkä muulla tavalla, tai ehkä kumppanuus tarvitsee silloin, pysyäkseen elävänä ja perheen kannalta funktionaalisenä, rinnalleen myös aviopuolisoitten erillään oloa ja itsenäistä ajankäyttöä (vrt. *Foote*, 29). Tietysti on sellaisiakin aviopareja, jotka eivät koskaan väsy toisiinsa, mutta nämä ovat poikkeuksia, kuten *Nelson Foote* huomauttaa (*Foote*, 27).

Kumppanuutta muodossa tai toisessa esiintyy kaikissa avioliitoissa, sillä on vaikea kuvitella perhe-elämää ilman sitä (vrt. *Herbst*, 146). Kumppanuuden optimiastetta on kuitenkin vaikea määrittää. P. G. Herbst väittää, että optimi on jossakin synkraattisen ja autonomisen perhejärjestelmän välillä, jossa sosiaaliset ja taloudelliset toimet ovat pääasiassa yhteisiä, mutta jossakin määrässä suovat aviopuolisoille tilaisuuden myös itsenäiseen toimintaan. Täten saavutettaisiin terve tasapaino yhteisosallistumiseen perustuvan ryhmätoiminnan ja henkilökohtaisen, itsenäisen yksilö-

toiminnan välillä (Herbst, 172). Nykyperheessä yksilön ja ryhmän tarpeet joutuvat helposti ristiriitaan. Ralph Linton suosittelee tähän samantapaista ratkaisua kuin Herbst: «Aviopuolisilla on oltava riittävästi yhteisiä harrasteita pitämässä heitä yhdessä ja riittävästi ulkopuolisia ja henkilökohtaisia harrasteita estämässä heitä kyllästymästä toisiinsa» (Linton, 100—101).

Kirjallisuus

- Allardt, Erik, Miljöbetingade differenser i skilsmässofrekvensen, Helsingfors, 1953.
- Benson, Purnell, The Interests of Happily Married Couples; Sussman (ed.), Sourcebook in Marriage and the Family, Cambridge, Mass., 1955.
- Blood, Robert O. (Jr.) — Wolfe, Donald M., Husbands and Wives, Glencoe, 1960.
- Burgess, Ernest W. — Locke, Harvey J., The Family — from Institution to Companionship, New York, 1945.
- Burgess, Ernest W. — Wallin, Paul, Engagement and Marriage, New York, 1953.
- Eskola, Antti, Aviopuolisoiden roolijakoon vaikuttavat tekijät. Väestötutkimuksen vuosikirja VI — 1960, Vammala, 1960.
- Foote, Nelson N., Matching of Husband and Wife in Phases of Development, Transactions of the Third World Congress of Sociology, Vol. IV, London, 1956.
- Goode, William J., After Divorce, Glencoe, 1956.
- Heider, Fritz, The Psychology of Interpersonal Relations, New York, 1958.
- Heinilä, Kalevi, Vapaa-aika ja urheilu, Porvoo, 1959.
- Herbst, P. G., Family Living — Regions and Pathways, Oeser — Hammond (ed.), Social Structure and Personality in a City, London, 1954.
- Herbst, P. G., Family Living — Patterns of Interaction, Oeser — Hammond (ed.), Social Structure and Personality in a City, London, 1954.
- Homans, George, The Human Group, London, 1951.
- Hultgren, Sten — Stoltz, Ingmar, Äktenskapet och lyckan, Stockholm, 1956.
- Karlsson, Georg, Adaptability and Communication in Marriage, Uppsala, 1951.
- Karlsson, Georg, Barnfamiljernas ekonomi och äktenskapets stabilitet; Boalt m.fl., Vad händer med familjen, Stockholm, 1959.
- Kohn, Melvin L. — Carrol, Eleanor E., Social Class and the Allocation of Parental Responsibilities, Sociometry no. 4, 1960.
- Lewin, Kurt, Studies in Group Decision, Cartwright — Zander (ed.), Group Dynamics, New York, 1953.
- Linton, Ralph, Women in the Family, Sussman (ed.), Sourcebook in Marriage and the Family, Cambridge, Mass., 1955.
- Mead, Margaret, Mies ja nainen (suom. kirjasta Male and Female), Helsinki, 1957.
- Middleton, Margaret R., Trends in Family Organization in Australia, Oeser — Hammond (ed.), Social Structure and Personality in a City, London, 1954.
- Thibaut, John W. — Kelley, Harold, H., The Social Psychology of Groups, New York, 1959.
- Walker, Helen M. — Lev, Joseph, Statistical Inference, New York, 1953.
- Weil, Mildred W., An Analysis of the Factors Influencing Married Women's Actual or Planned Work Participation, American Sociological Review no. 1, 1961.
- Wolfe, Donald M., Power and Authority in the Family, Cartwright (ed.), Studies in Social Power, Ann Arbor, 1959.

Summary:

Family Companionship and Family Cohesion

By KALEVI HEINILÄ

Institute of Sociology, Helsinki University

The study here under review deals with cohesion in the urban family of today. We know, that the tendency towards disintegration visible in this family type — also called »the dispersed family» — relates i.a. to the continual shrinkage of the family's sphere of duties and weakening of institutional bonds in general. Further, some investigators have discovered a connexion existing between family cohesion and the companionship of spouses. In the present analysis, whose material was collected in a series of interviews made with 454 married women in Helsinki, a view is taken of the companionship of spouses — defined as a joint participation — in housekeeping, in directing the socialization of their children, and in the use of leisure. The examination shows that companionship is cumulative in these fields: if it appears in one field, it will appear in others as well. Similarly cumulates lack of companionship. The most essential hypotheses of the present analysis are:

1. Where the interaction of several persons is increasing, the feeling of mutual affection that exists between them likewise gains in strength — and *vice versa*: companionship and marital satisfaction correlate positively.
2. Where the interaction of the members of a group belonging to an external system is a lively one, the members become attached to each other, and this again will lead to the continuance of the interaction beyond that demanded by the external system in point: if there appears companionship in the performance of a family's domestic duties, it will appear likewise outside the home, in the spouses' use of their leisure.
3. Such wage-earning activity of the wife's as she engages in for family considerations, as e.g., to provide her family with a living, stands in relation to companionship: in families with wives thus engaged, companionship is more extensive than in those families where the wives carry on some wage-earning activity rather for personal considerations.
4. During the initial period of a marriage the roles of the spouses are diffuse: in younger marriages companionship is more extensive than in older.
5. Similarity of background will create attachment; attachment, on the other hand, interaction: in homogamous families companionship is more extensive than in heterogamous.
6. In syncratic families, where the spouses decide jointly on different matters, companionship is more extensive than in non-syncratic families.

On the whole, these hypotheses were supported by facts. As in certain earlier investigations, it came out in this one too, that in families with a wife being engaged in wage-earning work, companionship was altogether more extensive than in families where the wife stayed at home. Joint participation in activities for safeguarding the family's financial condition proves to be functional, as regards its consequences to

the family, at least in so far, that the companionship obtaining between spouses who behave thus will grow stronger likewise in their other fields of activity.

While it is apparent that the companionship of spouses relates to family cohesion, it does not follow, that companionship — still taken by the definition as »joint participation» — however wide in range, were in itself an indispensable prerequisite of family cohesion. This proposition is borne out by the observed fact that at an early stage of marriage, companionship is more extensive than subsequently. During this initial period, marital satisfaction seems to rest, primarily, just on companionship, on being together in general, and on joint participation in different activities. Later, satisfaction is perhaps reached by other means, or it is possible, that companionship, for being able to preserve its vitality, and to remain functional from the standpoint of the family, then requires side by side with itself, at least to some extent, mutual isolation and independent use of time on the part of the spouses.